

روثق دو باره

مهندس ابوالقاسم خوشرو

معاون امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

هنر که زبان نگفتنیهای وجود انسان است، وقتی وارد عرصه تاریخ و جامعه می شود گفتنیهای فراوان و میراث نهفته فرهنگی فراوان دارد. میراث نهفته فرهنگی بشر و کارآیی و کارگشایی های اجتماعی هنر زبان گویای این حقیقت است.

هنر «سفالگری» و فن «سفالینه سازی» که از ارتباط ساده و طبیعی انسان با طبیعت و خاک آغاز گردیده در گذاری بالنده و شکوفا از میان قرنهای زندگی تاریخی انسان با راز و رمزهای بسیار همراه است. «گیل» سرشته از خاک و آب و آنگاه که صورت از «پیمانه» هنر گرفت و از آتش شور و سوز و آفرینندگی هنرمند پختگی یافت، میراثی را به جا نهاده که هزاره های دوران نیز از جذبه و حیات و تازگیش نکاسته است.

«سفالگری» از هزاره چهارم قبل از میلاد مسیح در باورهای ماورایی و زندگی روزانه ایرانیان وارد شد و بیشترین بهره گیری از طبیعت و ظرافتهای هنری به صورت بخشی ارزنده و ماندگار از تاریخ هنر و صنعت ایران درآمد. تنوع در به کارگیری شیوه های هنری، بهره مندی از ساز و کارهای ساده طبیعی به ویژه لعابهای حقیقی و گونه گونی و کارسازی فرآورده های سفالینه در طول دوران موجب شده است که سفالگری ایران پر تازک تاریخ این هنر در جهان بنشیند.

در حقیقت رمز جاودانگی سفالگری در این است که سفالگران و سفالینه سازان هنرمند توانسته اند از دست یافتنی ترین مواد طبیعت که خاک رس است، به مدد جذابترین جانمایه های هنری آثاری بیافرینند که به جای زینت آفرینی و مجلس آراییی خواص در زندگانی تمامی قشرهای مردم راه یافته است. سادگی و گسترش پذیری هنر سفالگری و شمول و پراکندگی مراکز سفالینه سازی در طول سالیان و قرون، حوزه ای غنی، خلاق و شکوفا در هنر، صنعت و تمدن ایران آفریده است.

از کهنترین سفالهای به دست آمده در شوش و لعابکاری سیلک تا کارگاههای پیشرفته سفال نیشابور و مینا کاریهای کاشان آنچه به روشنی دیده می شود، رشد روزافزون هنر و فن رنگ آمیزی و ساخت سفال است که در دوران تمدن اسلامی به اوج خود رسیده است. آمیختگی سفالگری کاشی سازی و میناگری با هنر و معماری مذهبی به خلق میراث بدیع هنری اسلامی و ایرانی منتهی شده است.

اکنون شناخت و بازآفرینی این پیشینه فرهنگی و هنری به عنوان ضرورتی تازه در برابر نسل ما قرار گرفته است. این ضرورت از آن ناشی می شود که از یک سو باید در برابر هجوم فرهنگی بیگانگان و تلاش برای یکسان سازی و بی هویتی فرهنگی بر فرهنگ، هنر، هویت تاریخی و میراث خودی به خوبی تکیه کرد و از سوی دیگر هنرهای کهن را با شیوه های نوین زنده نگاه داشت و در زندگانی امروز وارد کرد.

براین اساس وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وظیفه خود می داند که با احیا و اشاعه هنر سفالگری به دلیل تعلق دیرینه آن به میراث فرهنگی بومی، توسعه پذیری و عدم نیاز به تکنولوژی پیچیده، نقشی کوچک از این مسئولیت بزرگ را ایفا کند. در این راه همت استادکاران، سفالگران و هنرمندان ارزنده کشور و تربیت شاگردانی زبده و خلاق و همکاری نهادهای مختلف هنری، فرهنگی و اجرایی در سامان دهی، احیا و بازآفرینی سفالگری زادراه و سازنده چشم انداز پرشور و حیات مجدد این هنر صنعت زیبا و مردمی خواهد بود.

آنچه در این مجموعه فراهم شده است گوشه هایی از همین تلاش نو در سومین نمایشگاه دوسالانه سفالگری ایران است که امید است گامی مؤثر در شکل گیری و گسترش این هنر باشد و مورد توجه و اقبال هنرمندان گرانقدر و مردم شناس کشورمان قرار گیرد. انشاء الله